

Hem Kitap Hem Film: “Motosiklet Günlükleri”

Bülent Kılıç

Dünyanın gördüğü en büyük devrimcilerden birisi, tıp dünyasının gerçek kahramanı Ernesto Che Guevera'nın tıp fakültesinin son sınıfindayken tıp eğitimine bir yıl kadar ara vererek arkadaşı Dr. Alberto Granado ve motorsikletleri “*La Poderasa-Güçlü*” ile Aralık 1951 tarihinde çıktığı Güney Amerika turunda tuttuğu günlükler (The Motorcycle Diaries) günümüz okurlarına 1950’li yılların siyasi dünyası, sağlık sistemleri, sömürgecilik, eşitsizlikler ve kapitalizm açısından büyük ip uçları veriyor. Che Guevera günlüklerini daha sonra bir anlatı şeklinde yeniden yazmış, okuru kendi hayatının pek bilinmeyen bir evresine dair gizemleriyle, kişiliğinin bilinmeyen ayrıntılarıyla tanıştırmıştır. Che Guevera bu eseriyle bizleri yazma becerisi, arka plandaki kültürel, politik, tarihsel donanımı ve daha sonraki eserleriyle

birlikte geliştireceği kendisine özgü üslubuyla da tanıştırmaktadır. Okurlar bu kitapta ayrıca Che’nin Latin Amerika’yı keşfettikçe geçirdiği olağanüstü değişime de tanık olmaktadır. Geziyi birlikte yaptıkları Alberto Granado ve Küba’da tanışıp evlendiği ikinci eşi Aleida March de la Torre tarafından daha sonra kitap haline getirilerek basılan orijinal günlükler Küba Havana’daki Che Guevera Latin Amerika Merkezinde Che’nin Kişisel Arşivinde sergilenmektedir. Kitabın Türkçe basımı ise 2001 yılında Everest Yayınları tarafından yapılmıştır. Kitabın kapağında Che Guevera’nın Buenos Aires’teki evlerinin balkonunda gezi öncesi günlerde çekilmiş bir fotoğrafı bulunmaktadır. Che bu fotoğraftaki halinde çıkacağı gezinin hayallerini kurduğunu söylemiştir.

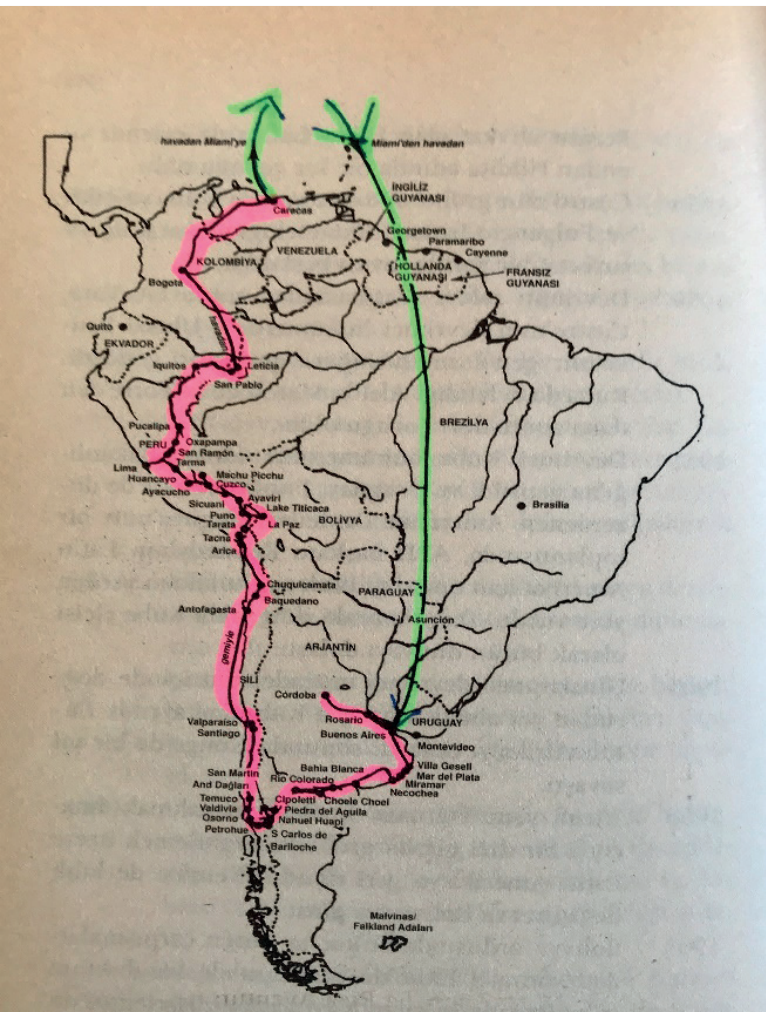
Motorsiklet Günlükleri, Brezilyalı yönetmen Walter Sallers tarafından 2005 yılında büyük bir başarı ile filme çekildi ve tüm sinema severlere parlak ve renkli Güney Amerika manzaralarının yanı sıra bizlere Che Guevara'nın bilinmeyen seyahat tutkusu yanını da tanıtmış oldu. Motorsiklet Günlükleri kitabının girişinde daha sonra Che Guevara'nın babası tarafından kaleme alınan epilogda babası Che'nin bu özelliğini şöyle tanımlıyor:

“Oğlumun ansızın coşkuya kapılıp beklenmedik hareketler yapmasına alışkındım gerçi ancak aklım karma karışık olmuştum. O zamanlar ondaki bu seyahat tutkusunun, içindeki öğrenme aşkının sadece bir boyutunu oluşturduğunun farkında değildim. Yoksulların ihtiyaçlarını anlamak için dünyayı gezmek zorunda olduğunu, üstelik bunu güzel yerlerde duraklayıp gördüğü manzaraların keyfini çıkarmayı amaçlayan bir turist olarak değil, yolculuğun her aşamasında karşılaştığı insani acıları paylaşarak ve bu sefaletin nedenlerini merak ederek yapmak gerektiğini kendisi biliyordu ama. Dolayısıyla onun gezileri, hem kendisinin gerçekleri görmesini sağlayan, hem de elinden geldiği ölçüde insanların sıkıntılarını hafifletmeye çabaladığı, bir tür toplumsal araştırmalar sınıfına girmekteydi...”

Buenos Aires'te Aralık 1951'de başlayan bu serüvende iki arkadaş önce doğu yönünde gidip Arjantin'in Atlantik kıyısına varacak, daha sonra batı yönüne dönüp And dağlarını aşarak Şiliye varacaklardır. Oradan da kuzeye yönelip Peru ve Kolombiyayı dolaştıktan sonra Temmuz 1952'de Venezuela'ya ulaşacaklardır (haritada kırmızı renkle işaretli rota). Caracas'tan uçakla Florida aktarmalı olarak tekrar Buenos Aires'e varan (haritada yeşil renkle işaretli rota) Che Guevera bu dokuz ay süren gezideki kendisini "*ben, ben olmadan önceki ben*" olarak tanımlamaktadır. Bu arada ABD aktarmalı

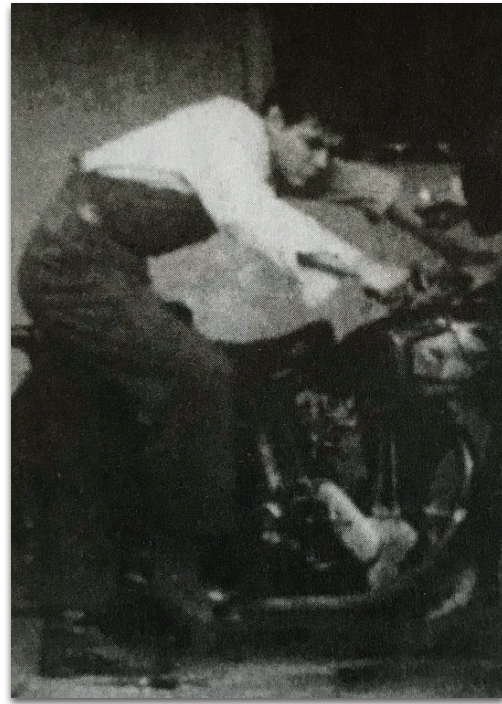
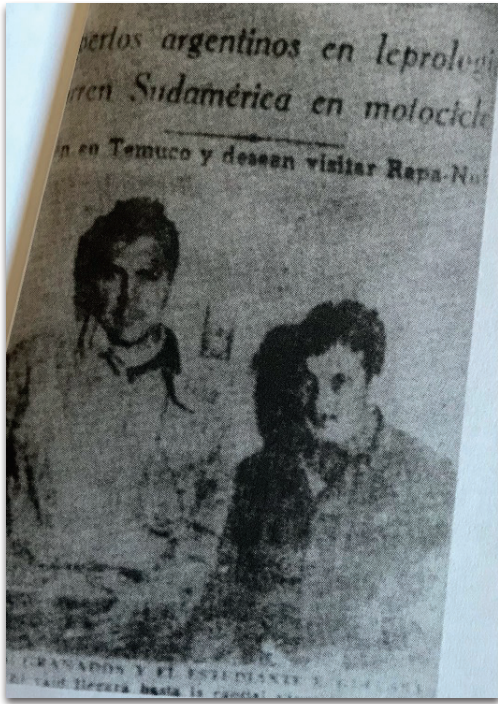
uçuşta uçağın arıza yapması nedeniyle bir ay kadar da Miami'de zorunlu olarak kaldığını belirtelim.

Asıl adı Ernesto Guevera olan ancak Latin Amerika'da Arjantin dışındaki İspanyolca konuşan ülkelerin Arjantinliler için kullandığı bir deyimle ve yerli halkların dilinde "kişi", "arkadaş", "O" gibi anlamlara gelen "*Che*" sıfatı nedeniyle bütün dünyada Che Guevera olarak bilinen Ernesto Guevera gezi boyunca tanık olduğu yoksulluk ve sefaletle birlikte kişisel olarak da büyük bir değişim geçirir. Dolaştığı tüm ülkelerde karşılaştığı sömürü düzeni, yoksul halk kitlelerinin durumu ve burjuva kesiminin yaşadığı zengin hayat onu sosyalist ve komünist bir düzenin savunucusu yapar.

Kitapta iki çarpıcı bölüm bulunmaktadır. Bunlardan ilki Şili’de yer alan “*Chuquicamata Bakır Madenleri*”dir. Madene giderken tanıştıkları ve dağlardaki kükürt madenlerine iş aramak için gitmekte olan Şili’li komünist karı koca bir yandan Şili’nin 1950’lerdeki politik yaşamını ve komünist avını gözler önüne sermekte, öte yandan işsizliğin ve yoksulluğun ciddi boyutuyla bizleri tanıştırmaktadır. 3000 kişinin çalıştığı madende bir ustabaşına sordukları “*burada kaç kişi öldü?*” sorusuna ise şu yanıtı alırlar: “*Pek çok insan bana bir sürü teknik soru yöneltip durur ama bu işin kaç insanın hayatına mal olduğunu soranlara nadir rastlarız. Cevabını bilmiyorum sayın doktorlar ama bunu sorduğunuz için teşekkür ederim.*”

Che Guevera kitapta Şili’deki madenlerin sağcı iktidarlar tarafından Alman, İngiliz, ABD gibi ülkelerin şirketlerine verildiğini, Halk Cephesinin adayı Salvador Allende’nin ise bu madenleri kamulaştırmayı savunduğunu yazmakta. Guevera, “*Şili’nin asıl yapması gereken şey sırtında taşıdığı Yanki arkadaşından kurtulmak. Ancak ABD’nin bu ülkeye yaptığı yatırımı görünce bu iş çok zor*” yorumunu yapıyor. Bu arada Che Guevera ve Alberto Granado Şili’de “Austral” gazetesinde motosikletle geziye çıkan Arjantinli cüzzam uzmanı doktorlar başlığıyla bir haber de oluyordular.

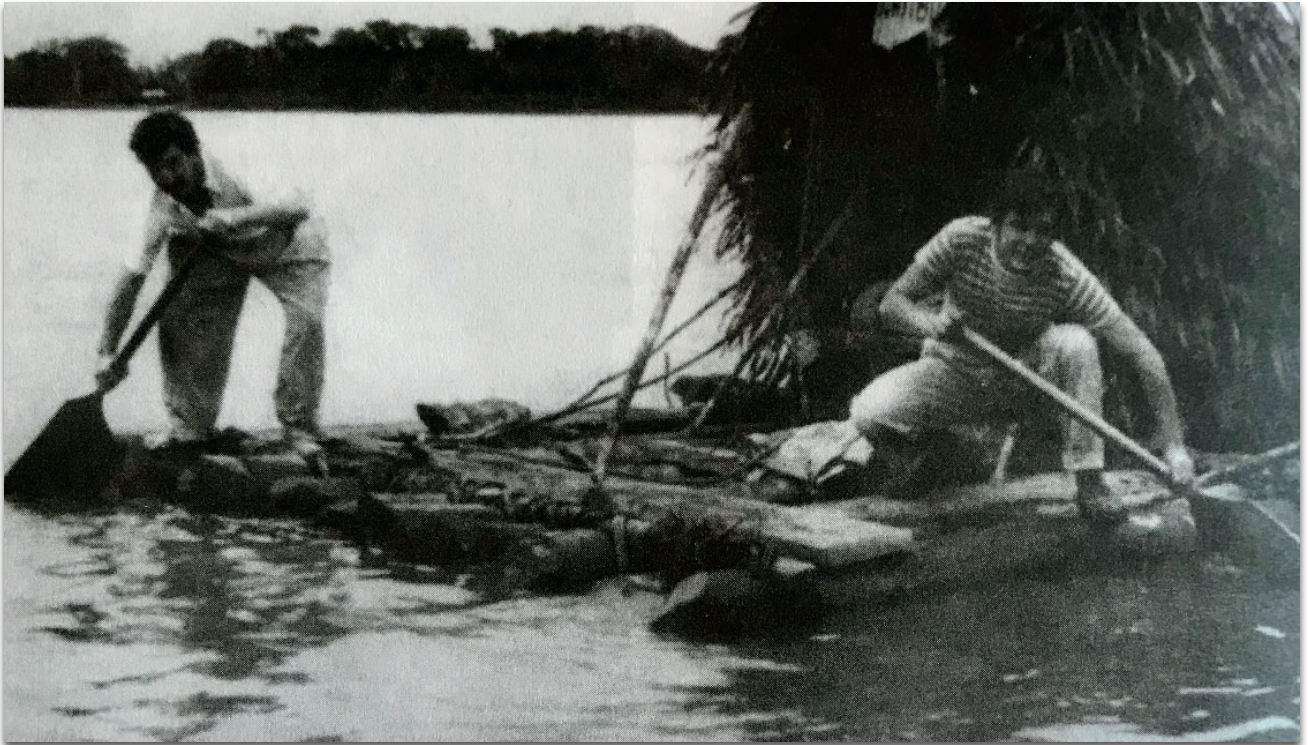

Yukarda gazete haberi ve Che’nin motosikletleri “La Poderasa” ile birlikte bir fotoğrafı yer alıyor.

Kitabın ikinci çarpıcı bölümü ise Peru'da Amazon nehri kıyısında yer alan San Pablo Cüzzam Kolonisidir. Amazon nehrinin ikiye böldüğü kolonide, nehrin güney kıyısında lepralı hastalar yaşamakta ve hristiyan misyoner rahibeler ve bir kaç idealist Perulu doktordan sağlık ve bakım hizmeti almaktadır. 600 kadar hasta tipik orman kulübelerinde yaşamakta, kendi kurdukları basit işlerde çalışmakta, aralarında ayrı bir kamu düzeni kurmuş bulunmaktadır. Cüzzamlı hastalarla kurdukları ilişki, onlarla sohbet etmeleri, ellerini sıkmaları, birlikte futbol oynamaları onları kolonide çok sevilen doktorlar haline getirir. Koloniden ayrılmadan önceki son gece onurlarına verilen eğlencede Che Guevera şu konuşmayı yapar:

“Biz bir kaç gün sonra Peru’dan gideceğiz ancak inanıyoruz ki Amerika’nın istikrarsız ve dengesiz uluslara bölünmüş olması tam bir hayalden ibaret. Meksika’dan Macellan Boğazı’na kadar benzer etnografik özellikleri olan, tek bir melez ırka aitiz hepimiz. Bu yüzden, bu dar görüşlü yaklaşımdan herkesin kurtulması umuduyla, kadehimi Peru’ya ve Birleşik Amerika’ya kaldırmak istiyorum.”

Dolayısıyla bu kitap aslında sonu bir gerilla mücadelesine giden süreçte Küba Devrimi ve diğer mücadelelerin de işaretini vermiş oluyor. Che Guevera kadehini Yankiler dışında bir Birleşik Amerika için ilk kez Peru’da San Pablo Cüzzam Kolonisinde kaldırıyor. Daha sonra iki arkadaş “Mambo-Tango” adını verdikleri ve kendileri için cüzzam hastaları tarafından yapılan bir salla Amazon nehri üzerinden Kolombiya’ya ulaşıyorlar.

Che Guevera'yı Meksikalı Gael Garcia Bernal'ın canlandığı 115 dakikalık film ise filmin çekildiği sırada halen yaşamakta olan Alberto Granado'nun da görüşleri alınarak Motosiklet Günlükleri'nden uyarlandı. Film muhteşem Latin Amerika manzaraları, köklü İnka Medeniyetine ait görüntüleri ve salsa, mambo, tango gibi L. Amerika müzikleriyle birlikte muhteşem bir sinema ziyafeti çekmekte. Başlangıçta Che Guevera'nın o zamanki kız arkadaşı ve gezi sonrasında da evlenmeyi düşündüğü zengin Chichina ile geçen romantik sahneler de dahil olmak üzere, ilerleyen aşamalarda pek çok yerde yaşadıkları romantik dans ve eğlence sahneleriyle birlikte

sık sık geçirilen astım nöbetleri ve futbol maçlarındaki kalecilik becerisiyle Che Guevera'nın bilinmeyen pek çok yönüne tanık oluyoruz. Filmin DVD'sinde ise başta Alberto Granado olmak üzere yönetmen ve yapımcıyla da söyleşiler var. Tüm halk sağlığı çalışanlarının seyretmesi gereken bir film olarak herkese öneriyorum.

Küba Santa Clara'daki Che Guevera anıt mezarı